

2. In his primò in ficienda cuiusque loci consuetudo.
3. Deficiente consuetudine, localium Synodorum Decreta, aut Principum Edicta.
4. Quadam circa Edicta Regia notanda.
5. Deficientibus Synodorum Decretis & Principum Edictis attendenda Synodus Tridentina.
6. Post hac recurrendum ad Jus commune.
7. Præ omnibus tamen attendenda fundatio.

I. Inter illa, quæ hætenus dicta sunt de Administratione Fabricarum & Mensarum S. Spiritus sive pauperum, aliqua sunt, quæ lex naturalis servanda præcipit, quæque consequenter nec per locorum spatia, nec temporum decursum mutari, aut variari possunt: v. g. quod bona ad fabricam aut pauperum mensam spectantia fideliter & in utilitatem Ecclesiæ ac pauperum administrantur & dispensentur; nullæ superflue ac inutiles expensæ in eorum dlocatione vel redditione computum fiant; lites aliæ negotia majoris momenti per quæ notabile damnum bonis illis inferri possent, non nisi prævio maturo examine suscipiantur, proventus pauperum ita distribuantur, ut non tantum corporalibus, sed quantum possibile est, etiam spiritualibus necessitatibus pauperum succurratur; utque sine ullo humano affectu, & personarum acceptione magis merentibus dispensentur.

Alia verò, eaque non pauca, sunt merè disciplinæ eorum genere, quæ per loca terrarum, & temporum vicissitudines variari possunt. Exempli causâ, à quibus eligendi Edicti aut Mamburni; à quo recipiendum eorum juramentum, qui redditioni computus intervenire debeant, & alia similia.

II. Super his ergo si forsan quæstio incidat, primò & ante omnia inquirendum erit, utrum antiqua & hætenus non interrupta consuetudo & possessio non habeatur, quæ casum decidat. Hæc si habeatur, haud facillè ab ea in hac materia, & punctis supra expressis, recedendum erit; sed servanda regula, quam in similibus tradidit S. Augustinus Epist. 54. ad Januarium num. 3. *Nec disciplina ulli est in his melior gravi prudentique Christiano, quam ut eomodo agat quo agere videtur Ecclesiam ad quam sortè devenerit. Ipsa quippe mutatio consuetudinis, ut ibidem num. 6. dicit August. etiam que adjuvat utilitate, novitate perturbat.*

III. Deficiente verò consuetudine, vel eâ dubiâ aut incertâ existente, recurrendum erit ad localium Synodorum Decreta, aut Principum Edicta in hac materia evul-

gata: ut si casus in illis decidatur, aut dubium illustretur, illis sit in hærendum; præsertim tamen Principum Edictis.

IV. Illud verò hic observandum, licet Edicta nomine Principis, cui totum Belgium erat subiectum, emanaverint; inde tamen consequens non esse, hæc Belgium integrum sive omnes ejus Provincias concernere: quia subinde contingit ut Princeps non nisi unam Provinciam suo Edicto obligare velit: interdum duas, & aliquando omnes. Hoc ut dignoscatur, videndum qua qualitate Legislator loquatur, & quibus. Si omnibus salutem dicit, plerumque generalis Lex est; eoque casu ad calcem publicatio & executio Concilii aut Parliamenti omnium Provinciarum injungi solet. Mandata verò & Decreta solum Provincialia solis duntaxat qui sunt de illa Provincia inscribuntur: & in fine publicatio & executio Præsidi & Concilio illius Provincie demandatur. Vide Zypæum in Proæmio Notitiæ Juris Belgici.

V. Si nec ex ipsis Synodorum Decretis, nec Principum Edictis decisio casus haberi queat, inquirendum erit, num ipsa Concilii Tridentini Decreta elucidationem subministrare queant. Nam ut in prologomenis notatum fuit, & interminis expressis Senatui Frisicæ 6. Junii anno 1569. respondit Concilium Secretum Regium; Synodus Tridentina in his Provinciis simpliciter publicata fuit, intimatâ solummodo Archiepiscopo Cameracensi ac Magistratibus Civilibus Regis voluntate de conservandis Provinciarum consuetudinibus & Juribus Regiis ac Vassallorum in hac materia: consequenter ubi vetusta consuetudo, aut Jus Regium aut Vassallorum non ostenditur, Tridentina Decreta subintrare debent.

VI. His quoque deficientibus, aut non satis apertè casum exprimentibus, ex Juris communis dispositione resolutio quæstionis petenda erit. Commune enim & receptum Jurisconsultorum principium est: Deficiente consuetudine & jure patrio, juri communi standum esse; illaque si dubia sint, eorum interpretationem ex jure communi desumendam esse.

VII. Porro hæc omnia intelligi oportet, nisi quidquam quoad administrationem ipsius foundationis à Fundatore præscriptum sit: quia leges foundationis in hac materia primum locum obtinere solent. Denique efficacissimum sopiendis quæstionibus remedium erit, si sincero pietatis zelo, in hoc pietatis & religionis opere omnes procedant, ostendantque se non querere quæ sunt sua, sed quæ Dei & pauperum.

TITULUS VI.

De Decanis Christianitatis seu Ruralibus.

CAPUT I.

Archipresbyteri alii Urbani, & alii Rurales: Hi à quo eligendi?

1. Antiquus Archipresbyterorum in Ecclesia usus.
2. A multis sæculis plures in una Diocesi Archipresbyteri constituti.
3. Archipresbyterorum electio & destitutio olim ad Episcopum & Archidiaconum, hodie ad solum Episcopum spectat.
4. Archipresbyteratus hodie nulli Beneficio aut determinata Parochia solet esse annexus.
5. Functiones Archipresbyterales unice penè dependent ab arbitrio Episcopi.

I. Antiquum esse Archipresbyterorum usum & institutionem testis est Sanctus Hieronymus, qui in Epistola ad Rusticum ait: "Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, Archidiaconi;

& omnis Ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur."

Supponit quidem S. Hieronymus, unicum fuisse in singulis Ecclesiis Cathedralibus Archipresbyterum, sicuti unicus erat Episcopus. Nec mirum; eo quippe tempore, prior Ordinatione inter Presbyteros Archipresbyter, seu primus Presbyterorum erat; ilque toti Collegio Presbyterorum præsidebat: quemadmodum & hodie unicus esse solet Archipresbyter in Cathedrali Ecclesia, qui omnibus Presbyteris & Clericis civitatis Episcopalis præesse consuevit; & Archipresbyter Cathedralis vocatur; atque inter dignitates numerari solet, de quo hic non agitur, sed de solis Ruralibus, id est, qui extra civitatem Episcopalem curam agunt.

II. Jam enim à multis sæculis populo multiplicato, plures in una Diocesi Archipresbyteri constitui cœperunt; qui extra civitatem Presbyteris & Clericis intendere, & præessent; dicti propterea Rurales.

Et quidem sæculo nono inter constitutiones Riculfi Epi-

Episcopi Sueffionensis cap. 20. legitur: "Rationi quoque proximum est, ut unoquoque mense statuta die, id est, kalendis uniuscujusque mensis per singulas Decanias Presbyteri simul conveniant, & de his quæ in eorum Parochiis accidunt, sermonem habeant."

Erant ergo jam tum Dioceses in certas Decanias distinctæ; sive designati districtus, quibus singuli Decani præessent; quæ disciplina ad hæc nostra tempora pervenit: hoc unum cavendum, ne pluribus præficiantur Ecclesiis (ut loquitur Synodus Mechl. P. I. tit. De Decanis cap. 3.) quam possint commode regere.

III. Si jus commune sive Decretalium spectetur, electio, uti & destitutio Decanorum Ruralium communiter ad Episcopum & Archidiaconum spectat: "Quia, cum ab omnibus, quod omnes tangit (ait Pontifex in cap. 7. De offic. Archid.) approbati debeat, & commune eorum Decanus officium exerceat, communiter est eligendus, vel etiam amovendus."

At quia in Belgio omnis penè Archidiaconorum potestas & jurisdictio ad Episcopos revoluta est, ut infra dicitur, etiam in plerisque Belgii partibus obtinet conformiter ad Decretum Synodi Mechl. P. I. c. 3. "Ut Archipresbyteri Rurales in singulis Diocesisibus pro discretione Episcoporum assumantur. . . . ac sine arbitrio Episcoporum amovibiles."

IV. Imò moribus Belgii passim obtinuit, ut non tantum Episcopi soli pro suo arbitrio Decanos Rurales constituerent, sed insuper libertas eis sit, quemcumque è Presbyteris, quem huic officio maximè judicant convenire, eligere; nec solet officium Archipresbyteratus ulli determinatæ Parochie aut Dignitati, vel Beneficio esse annexum.

Similiter in potestate Episcopi est, districtum Decanatum vel extendere, vel limitare; imò & unam Decaniam sive districtum Archipresbyteratus in plures dividere; aut plures in unum conflare.

V. Functiones quoque & potestas Decanorum à commisione seu instructione, quam ab Episcopis accipiunt, unice dependent: unde in Litteris, quibus Archipresbyter ruralis constituitur, inferi consuevit hæc clausula: *Archipresbyterum districtus N. te nominamus & deputamus cum facultatibus hujusmodi Archipresbyteris concedi solitis ac consuevis juxta instructiones datas.*

Ut ergo de officiis juribusque Decanorum Ruralium conformiter ad jus Belgii judicemus, Decreta Synodalia, ipsorumque Episcoporum instructiones, quibus facultates, & functiones Archipresbyterorum continentur, potius quam Juris Communis præscripta examinanda sunt.

CAPUT II.

Decani Rurales Pastoibus & Ecclesiasticis sui districtus intendere debent.

1. Decani Rurales sunt Pastores Pastorum.
2. Tenentur ad residentiam.
3. Pastoibus invigilare, & de vita & moribus solliciti esse debent.
4. Qui in Decanos eligendi.

I. Archipresbyteros seu Decanos Rurales esse Pastores Pastorum, sive curam Pastorum sui districtus agere, imò & omnium Ecclesiasticorum, nisi consuetudo aliisve legitimis titulis curam aliquorum ad alium detulerit, tum commisso Archipresbyteris dati solita, tum Synodalia decreta manifestè supponunt.

II. Unde Synodus Mechl. P. I. tit. de Decanis cap. 2. cum prius de residentia personalium Pastorum dixerat, subiungit: "Cum eadem sit ratio de Pastoibus & Archipresbyteris seu Decanis ruralibus qui & ipsi Pastores Pastorum
Van Espen Jur. Eccles. P. I.

rum sunt, & eorum officium in observatione morum tam Pastorum quam laicorum sui districtus consistit; statuit hæc Synodus, ut sicuti singuli Pastores in suis Parochialibus, ita omnes Archipresbyteri seu Christianitatum Decani in suorum Decanatum limitibus ad personalem residentiam compellantur."

III. Et c. 4. deinde infert, ut Archipresbyteri rurales in singulis Diocesisibus pro discretione Episcoporum assumantur, qui possint, inquit, Pastoibus vitam, consilio & exemplo prodesse.

Synodus quoque Cameracensis P. II. tit. 19. cap. 12. supponens Archipresbyteris curam Pastorum & Ecclesiasticorum incumbere, ait: "Decani autem rurales Parochiarum, adeoque omnium, etiam Sacerdotum & Clericorum, quin & laicorum suorum districtum mores diligenter observent, potissimum autem, ut Pastores in prædicatione verbi Dei, Sacramentorumque administratione, nec ac in cæteris omnibus suo muneri satisfaciant."

Synodus etiam Antverpiensis claris terminis hanc Archipresbyterorum obligationem expressit & declaravit: "Archipresbyteri seu Decani rurales, cum sint Parochiarum aut Sacerdotum sui districtus Pastores, solliciti sint, ait, de eorum salute & profectu spirituali, & singularem habeant inspectionem & curam de ipsorum doctrina, vita & moribus. Et vicissim mandamus Parochis & Sacerdotibus, ut Decanos uti Superiores suos agnoscant, reverentur & ament."

Idem omnes passim Synodi & Episcoporum instructiones sollicitè inculcant; monetque Audomarensis tit. 18. cap. 1. "Decanorum esse in sui Decanatus partibus sive Parochiis curare, ut Sacerdotes & Clerici omnes, & singuliter ut Pastores vitam agent sua vocatione dignam, ac talem ut nemo de ipsis queri possit, nihilque in ipsis, nisi grave, modestum, imitationeque dignum conspicitur, deinde in hoc advigilare, ut Pastores in prædicatione verbi Dei, Sacramentorum administratione, & omnino in functione pastoralis officii sui rectè, diligenter, & quemadmodum oportet, versentur: Ad hæc ipsos quando opus fuerit, visitare, monere, corripere, consolari, consilio ipsi subvenire: denique veri Pastoris officium erga illos, sanos & aegrotos, vivos & mortuos, exercere."

Addit Namurcensis anni 1639. tit. 21. cap. 6. ut eos hortentur, ut "quotidie aliquod temporis orationi & lectioni spirituali tribuant."

Ut verò Parochiarum & Parochorum notitiam exactiorem habeant, rectè monet dicta Synodus Namurcensis tit. 20. cap. 35. ut "Decani habeant aliquot probos & sibi fidos Pastores, à quibus excessus vicinarum Ecclesiarum addiscant."

Duo hic notanda. Primum, omnia hæc à Synodis decreta unice ac quasi per necessariam consequentiam profuere ex cura pastoralis, quam Archipresbyteri Pastoibus & Ecclesiasticis sibi subiectis impendere debent.

Ex quo ulterius consequens est, quod suppositâ curâ animarum ab Archipresbyteris, omnia quæ Synodi ac Episcoporum instructiones tanquam necessaria aut admodum convenientia pro debito illius curæ exercitio præscripserunt, eatenus semper & ubique esse observanda, in quantum cura pastoralis, quam Pastoibus aliisque Ecclesiasticis debent, requirere videtur.

IV. Alterum notandum, quam solliciti merito sint Episcopi, ut doctiores, zelosiores, in cura animarum exercitiores, ac pietate morumque integritate eminentiores ad hoc officium eligantur; utpote, qui non Laicis tantum, sed & ipsis Laicorum directoribus, & conductoribus, vitam, consilio & exemplo prodesse, & præire debent.